

Szkolnictwo wyższe w Polsce DIAGNOZA

7 stycznia 2010

Organizacyjna i merytoryczna koordynacja procesu opracowania projektów sektorowej strategii rozwoju szkolnictwa wyższego do roku 2020, ze szczególnym uwzględnieniem okresu do 2015 roku

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „Człowiek – najlepsza inwestycja”

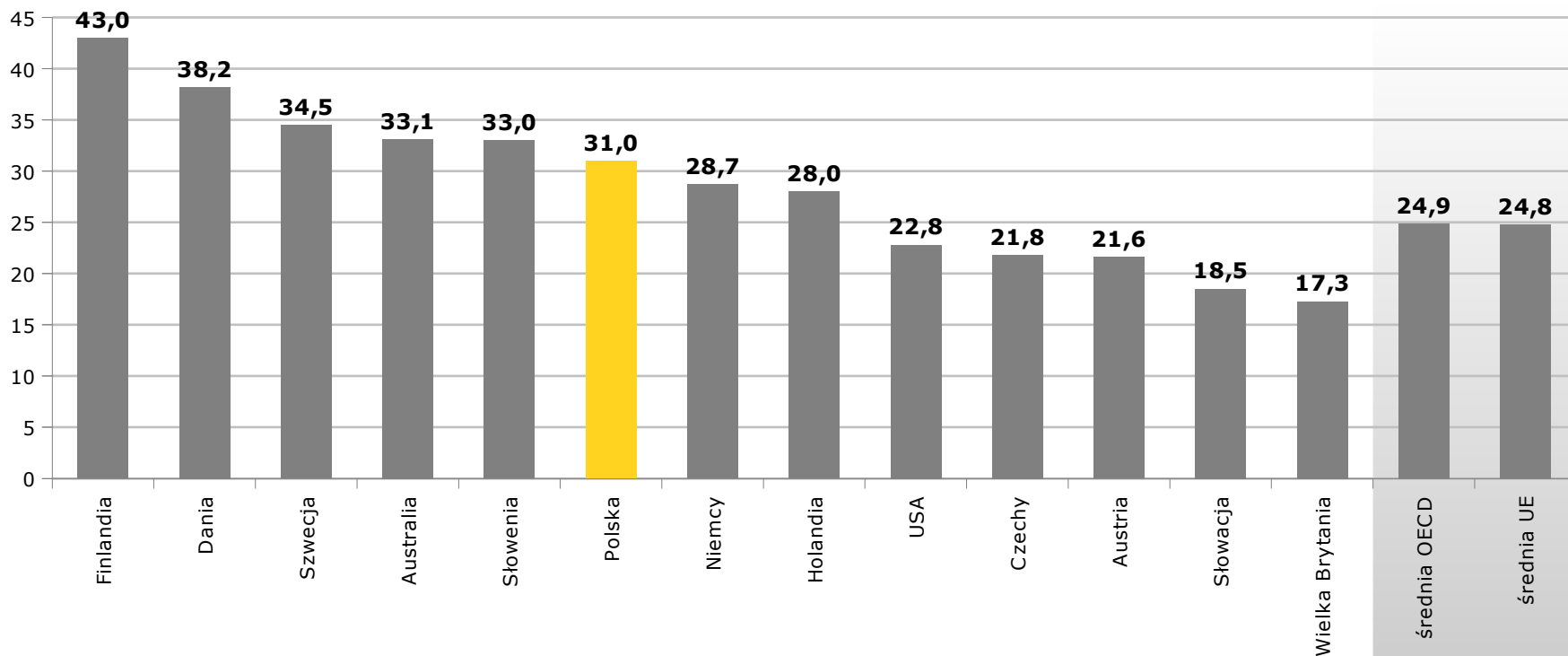
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

ERNST & YOUNG

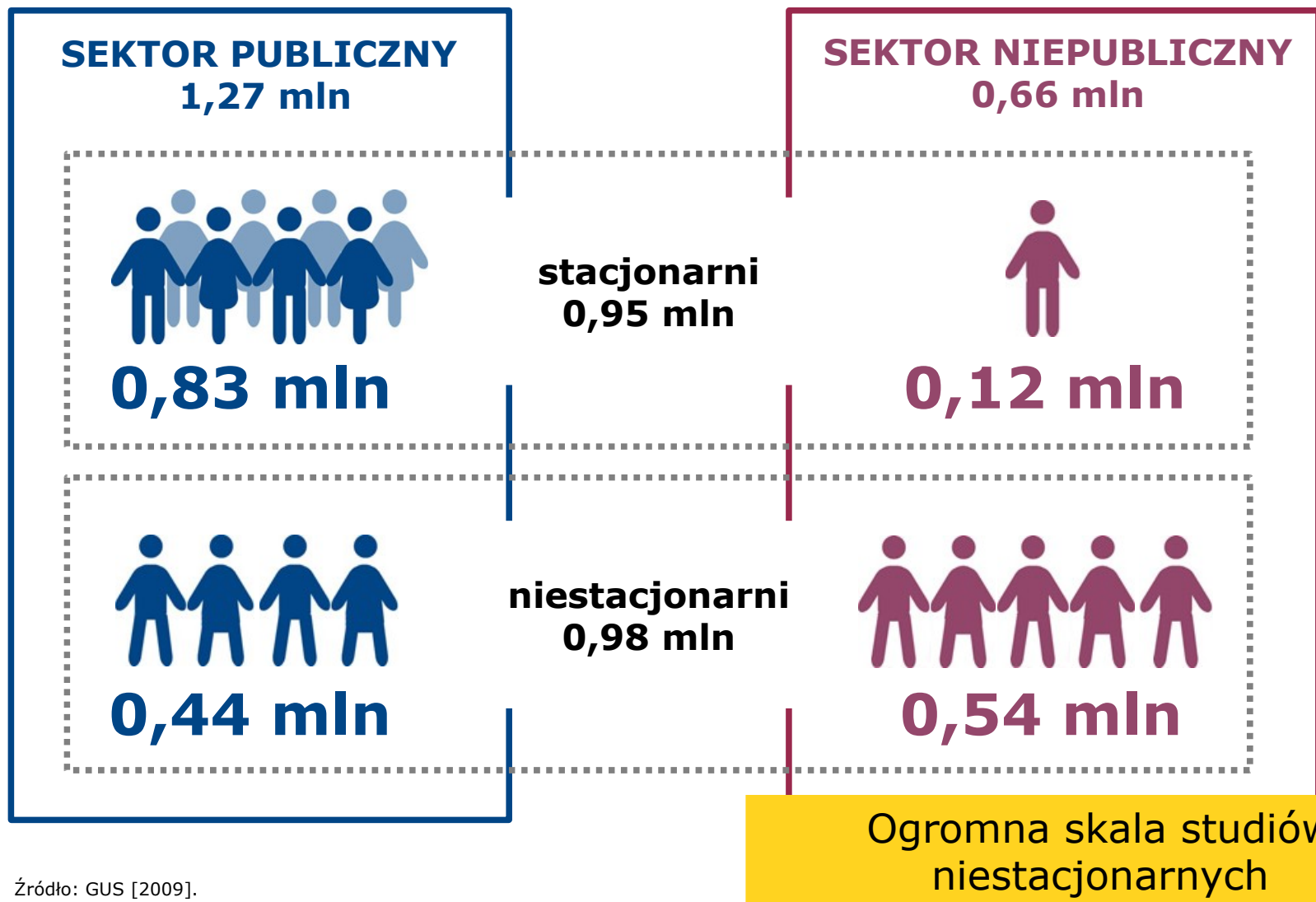
System SW. Współczynnik skolaryzacji

Powszechność studiów należy do najwyższych w Europie

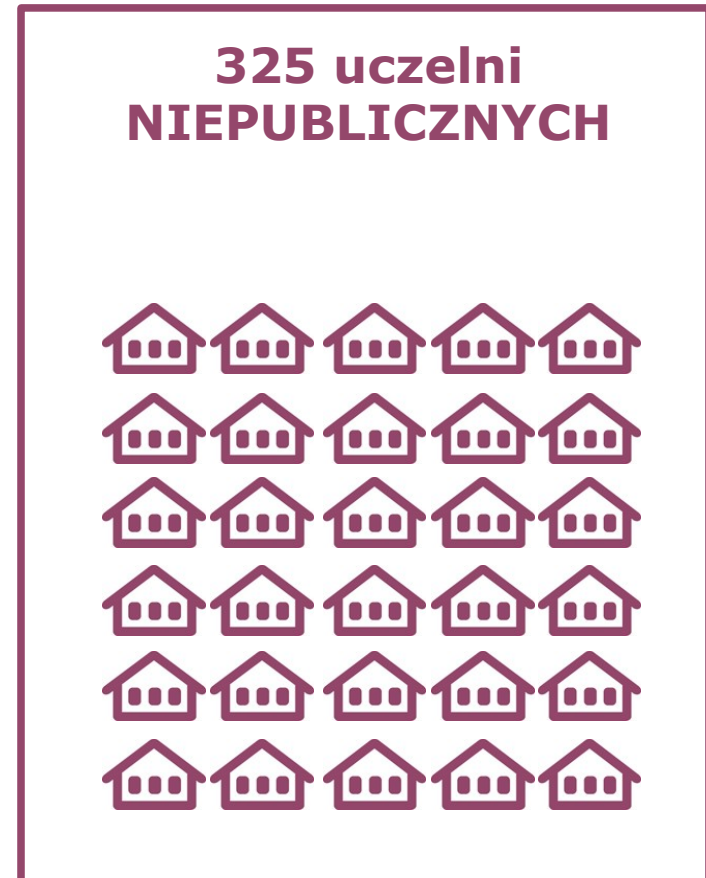
Współczynnik skolaryzacji netto w grupie wiekowej 20–29 lat w 2007 roku

System SW. Studenci w Polsce – 1,93 mln

Źródło: GUS [2009].

System SW. Liczba i wielkość uczelni

Ogromna liczba uczelni;
bardzo rozdrobniony sektor niepubliczny

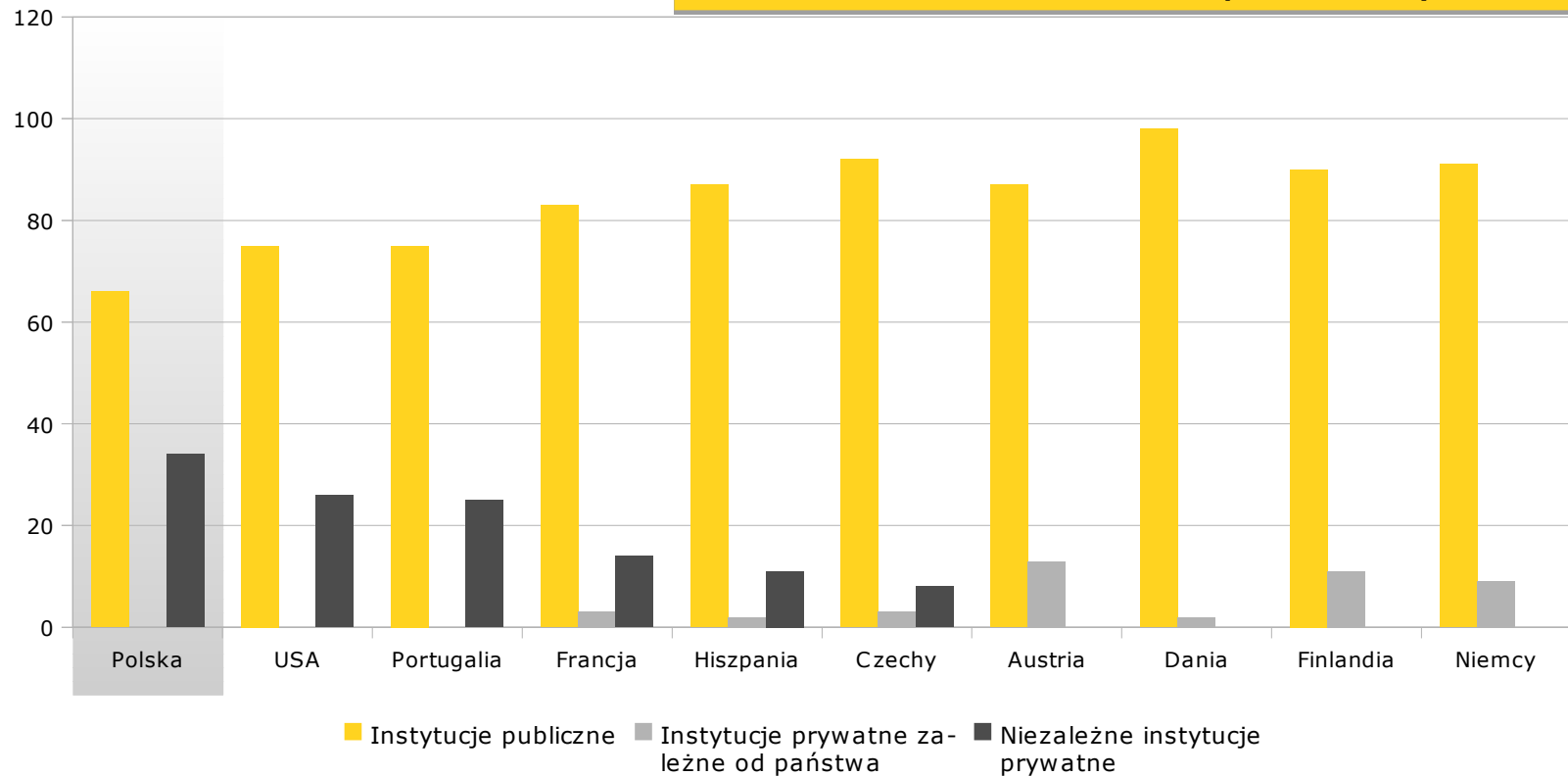
Studia. Odpłatność

Bezpłatne studia są fikcją

System SW. Sektor niepubliczny

Ogromny, w porównaniu z innymi krajami, sektor niepubliczny

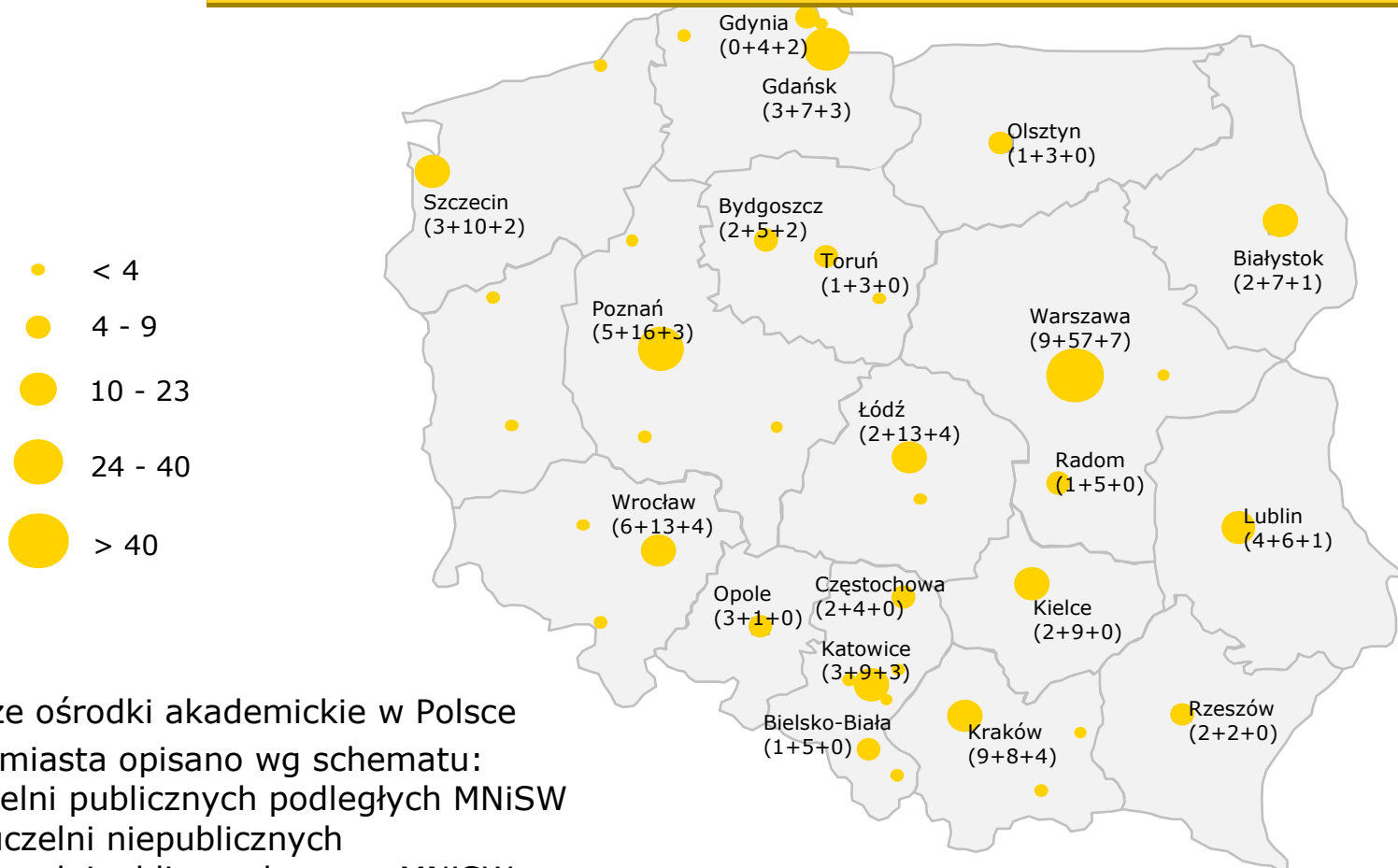

Proporcje liczby studentów uczelni publicznych i prywatnych (wg definicji OECD)

Źródło: OECD [2008].

System SW. Rozkład terytorialny

Silna koncentracja uczelni w dużych ośrodkach;
niepokojąco mało uczelni wzdłuż granicy zachodniej

Ważniejsze ośrodki akademickie w Polsce
Wybrane miasta opisano wg schematu:
liczba uczelni publicznych podległych MNiSW
+ liczba uczelni niepublicznych
+ liczba uczelni publicznych spoza MNiSW.

Kadra. Nauczyciele akademicki

Uczelnie niepubliczne bazują na dodatkowym zatrudnieniu, praktycznie nie mają własnej kadry

84 tys.
etatów

UCZELNIE PUBLICZNE

18 tys.
etatów

UCZELNIE NIEPUBLICZNE

Tylko dla ok. 900 osób uczelnia niepubliczna jest pierwszym miejscem pracy!

Kadra. Wielu profesorów tytularnych w wieku emerytalnym

Wysoki udział profesorów w wieku emerytalnym, szczególnie w jednostkach badawczych

UCZELNIE
30% etatów

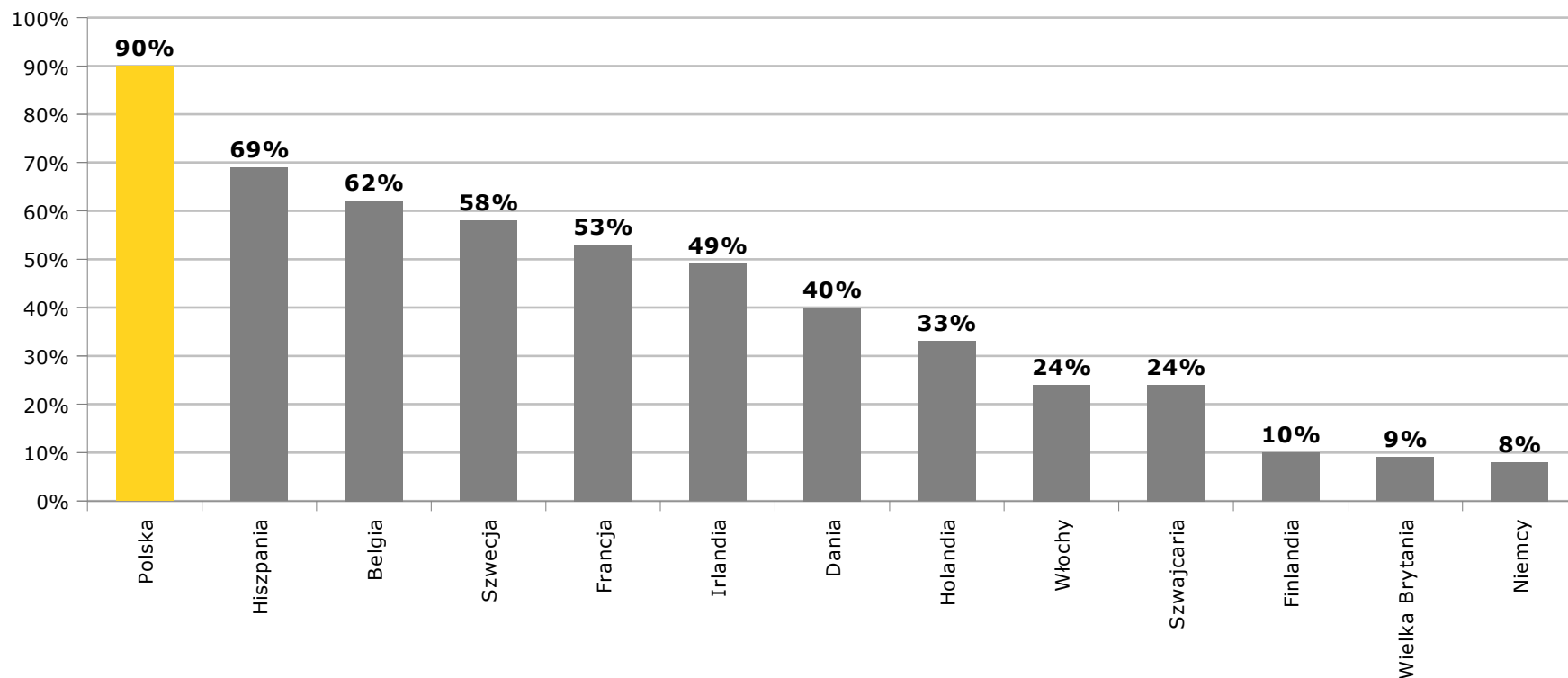

instytuty PAN i JBR
46% etatów

udział profesorów w wieku powyżej 70 lat

Kadra. Kształcenie kadry na własne potrzeby

UW i UJ zatrudniają niemal wyłącznie własnych doktorów

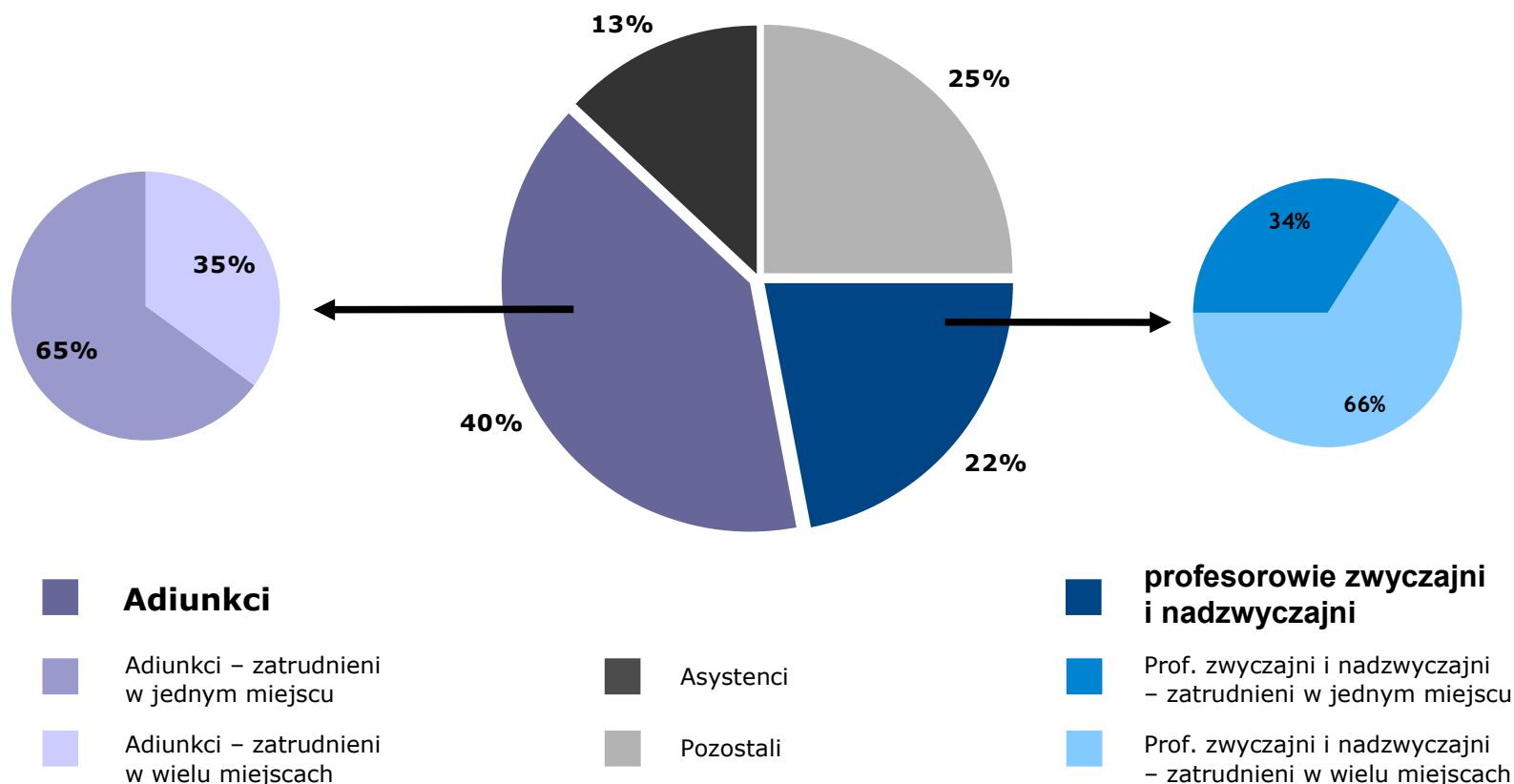
Porównanie udziału własnych doktorów wśród pracowników uczelni europejskich notowanych w rankingu szanghajskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPI i Aghion [2009].

Kadra.

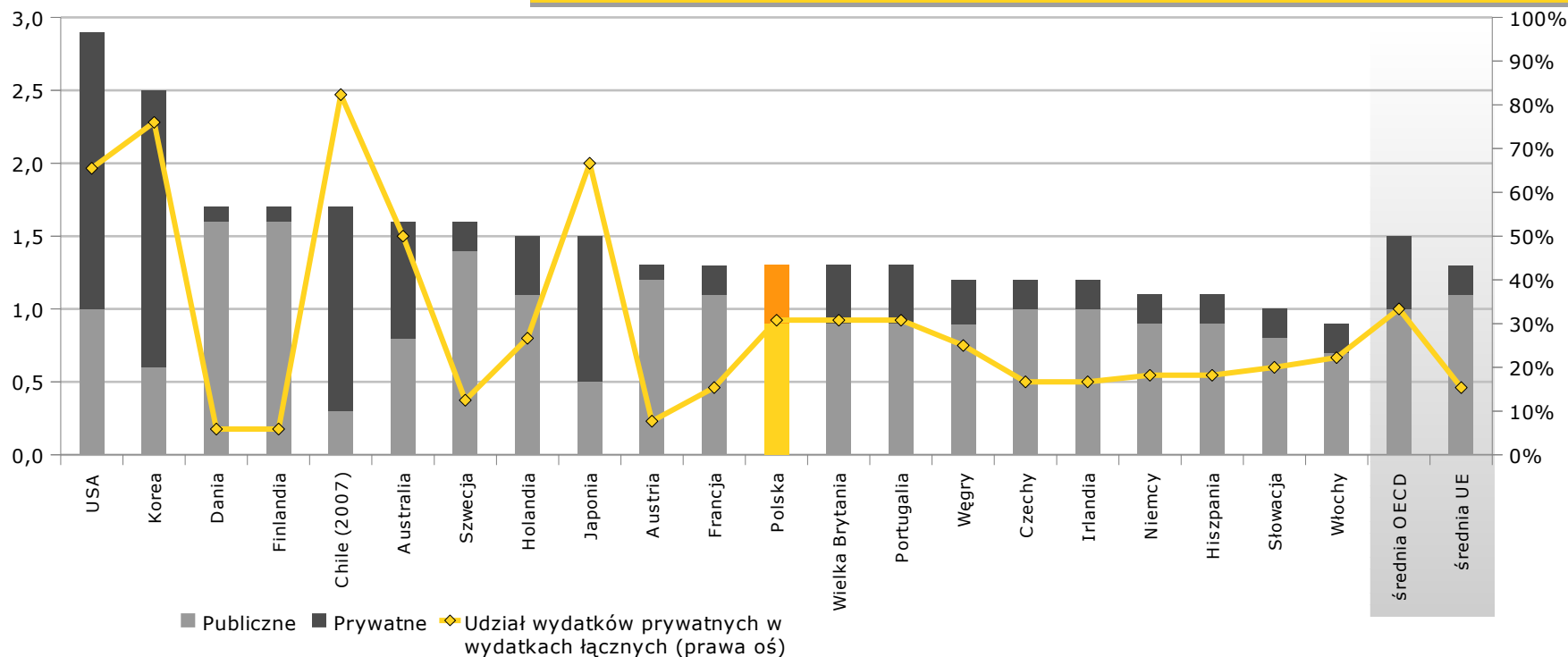
Zatrudnienie nauczycieli akademickich

66% profesorów jest zatrudnionych w wielu miejscach;
wielozatrudnienie koncentruje się na kierunkach
pedagogicznych i społecznych, ekonomicznych oraz prawnych

Finanse. Nakłady na SW

W porównaniu do UE, przeciętne nakłady w stosunku do PKB, ale wysoki udział nakładów prywatnych

Prywatne i publiczne wydatki na szkolnictwo wyższe w 2006 r. (w % PKB)

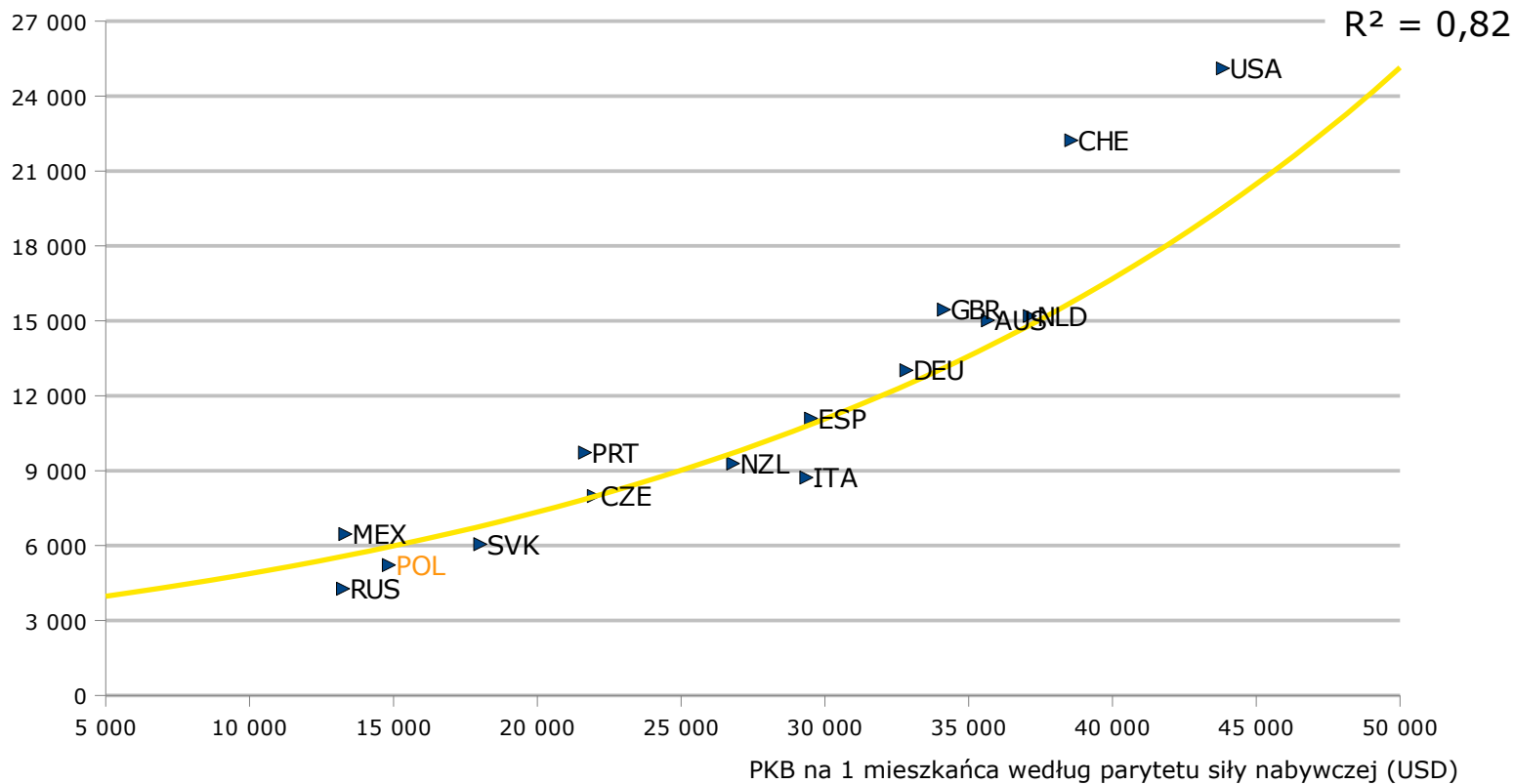
Źródło: OECD [2009].

Finanse.

Nakłady na studenta a zamożność kraju

Stosunkowo duże wydatki na studenta w stosunku do zamożności Polski

Wydatki na 1 studenta według parytetu siły nabywczej (USD)

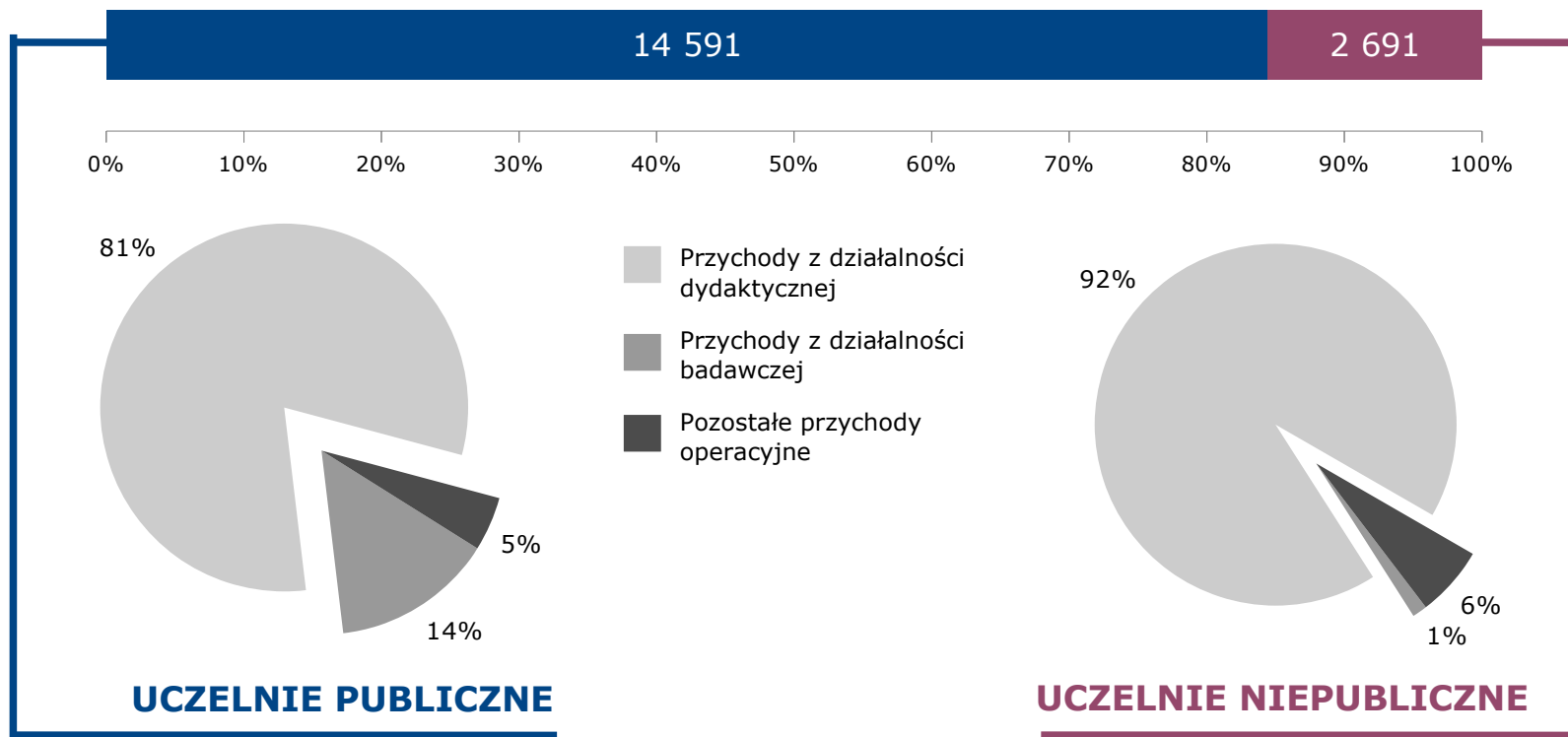

Porównanie wysokości wydatków na SW w przeliczeniu na 1 studenta i PKB na mieszkańca w 2006 r.

Finanse.

Przychody z działalności operacyjnej

Przychody uczelni pochodzą głównie z działalności dydaktycznej (dotacja i czesne)

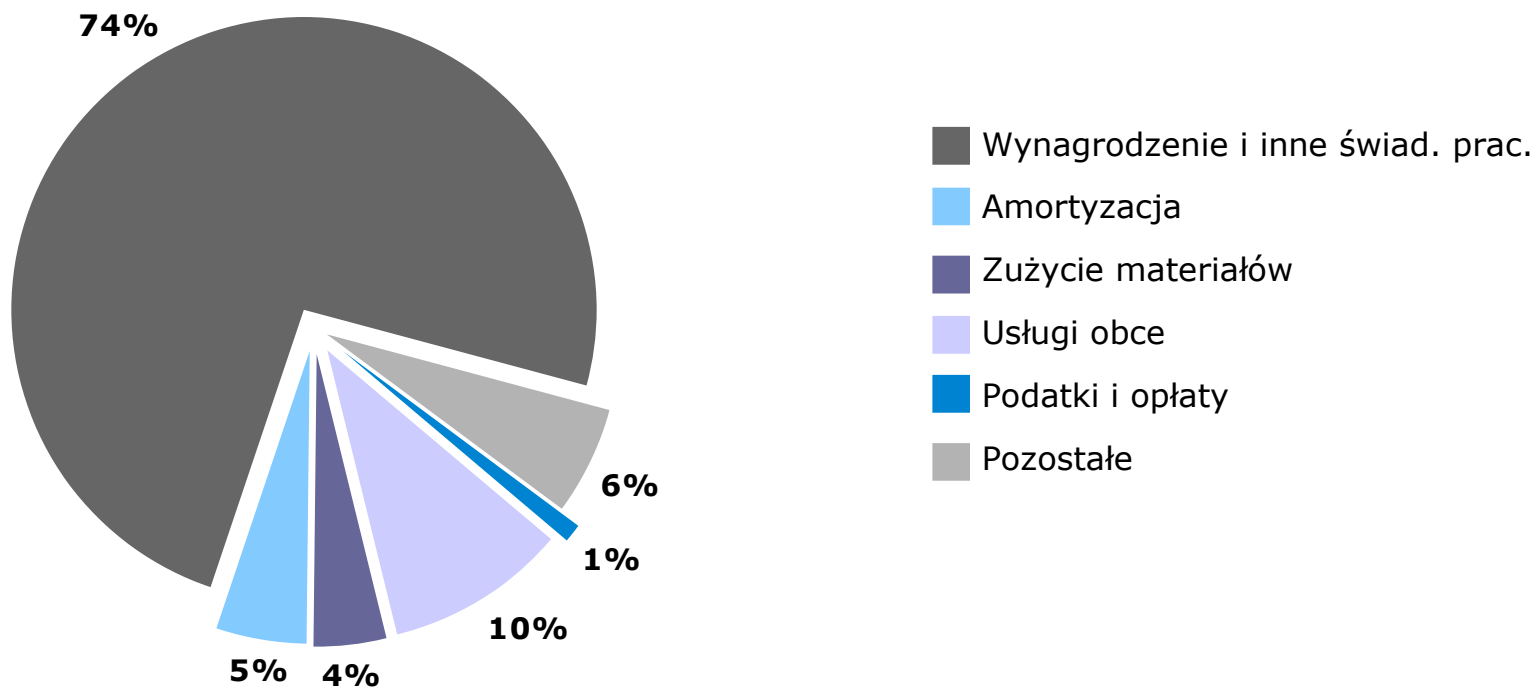

Porównanie wysokości (górny wykres, w mln zł) i rodzajów (dolne wykresy, w %) przychodów operacyjnych uczelni publicznych i niepublicznych w 2008 r.

Źródło: GUS [2009]

Finanse. Koszty uczelni publicznych

Koszty wynagrodzeń przekraczają dotację stacjonarną

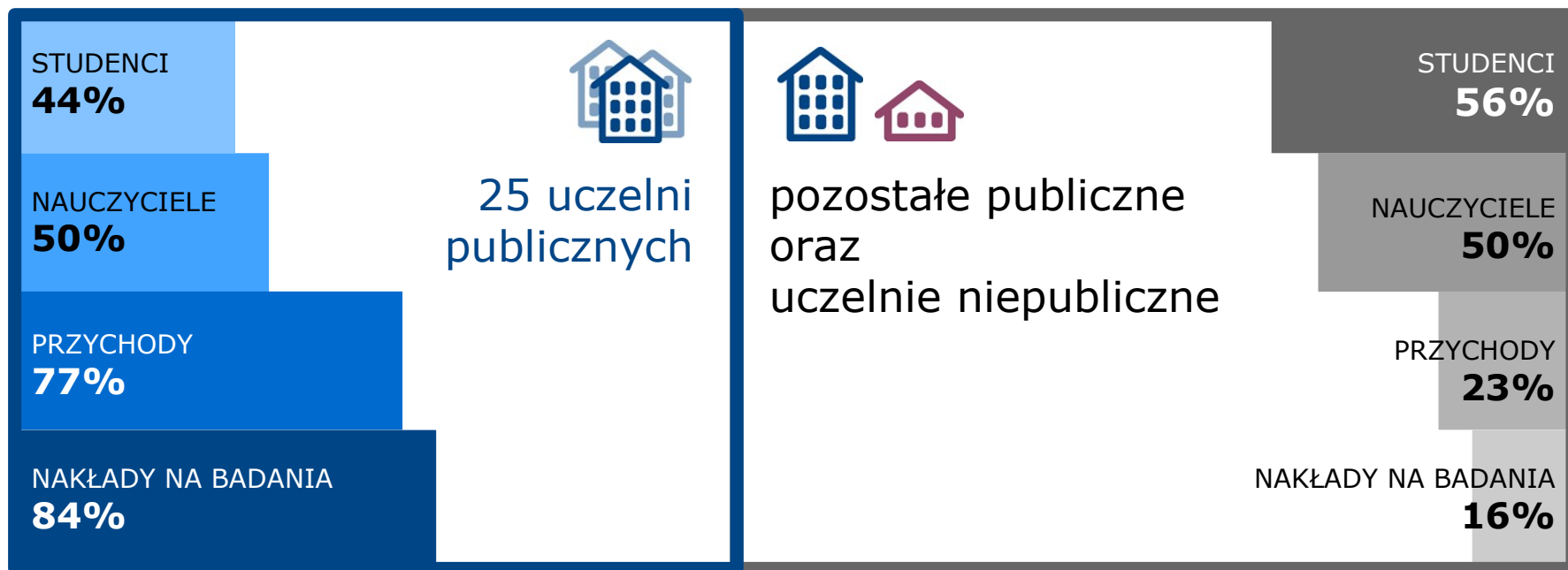

Struktura kosztów uczelni w 2008 r.

Źródło: GUS [2009]

Finanse. Koncentracja zasobów i nakładów

System jest spolaryzowany na 25 uczelni i resztę sektora SW

Studia. Liczba studentów na etat nauczyciela akademickiego

Przeciętne proporcje są bliskie średniej UE;
duże zróżnicowanie według kierunków studiów

19

nauczyciel akademicki

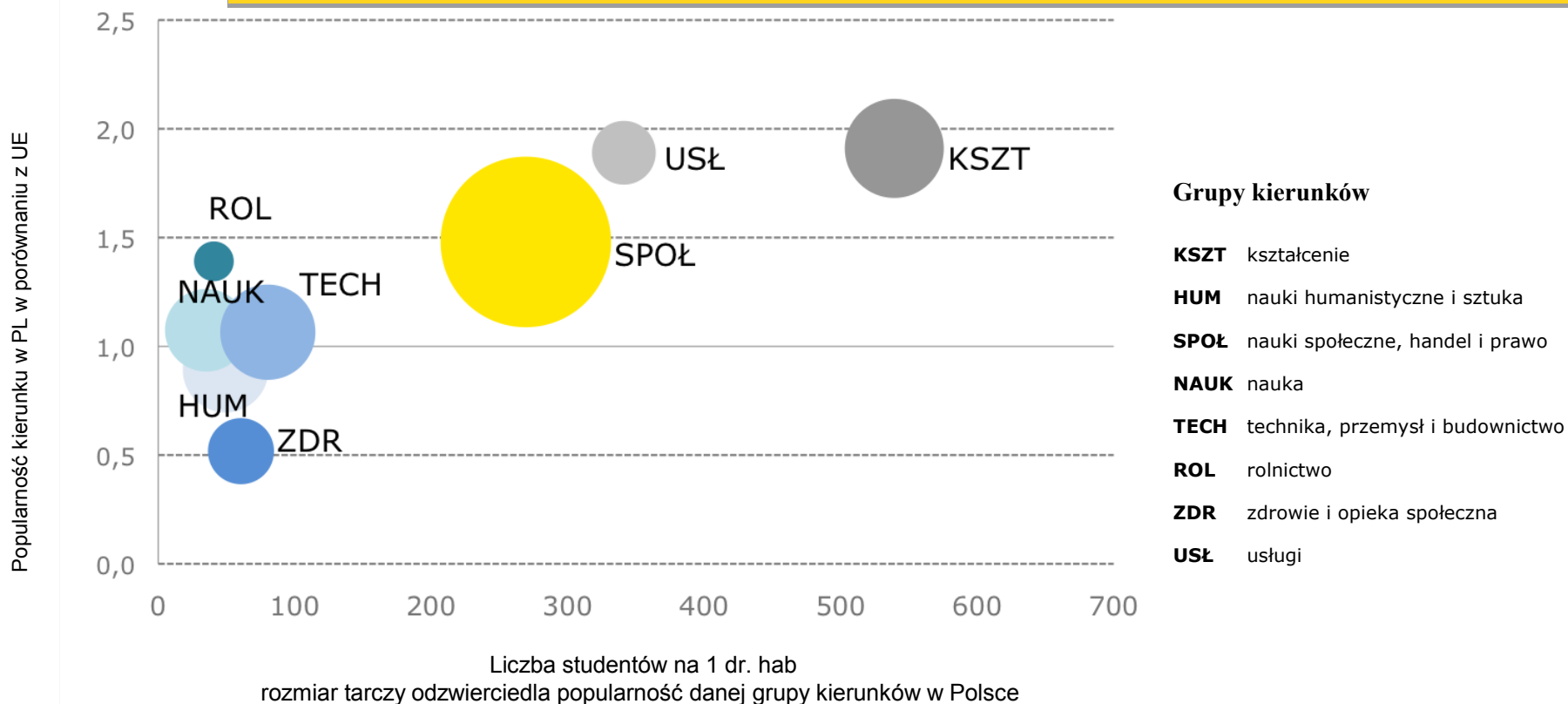
83

profesor

Studia. Kierunki elitarne – kierunki masowe

Ogromna liczba studentów przypadająca na 1 nauczyciela wyklucza wysoką jakość kształcenia na kierunkach masowych

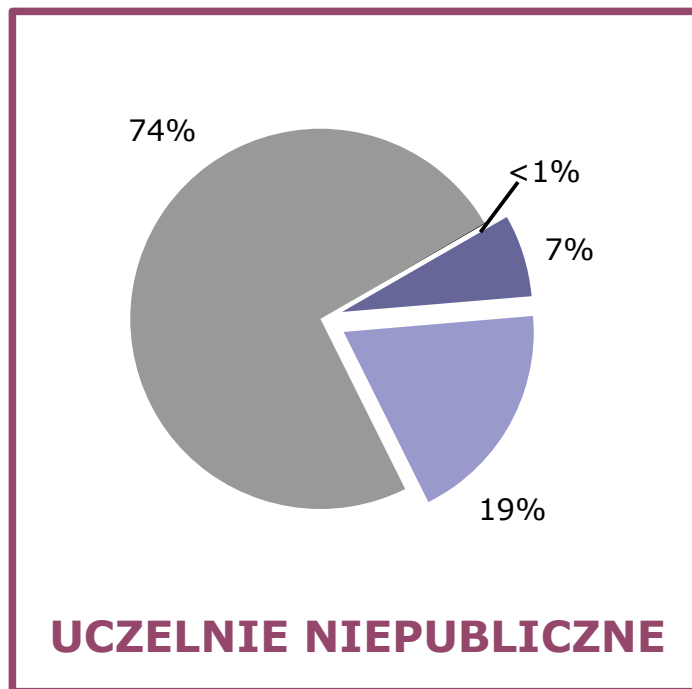
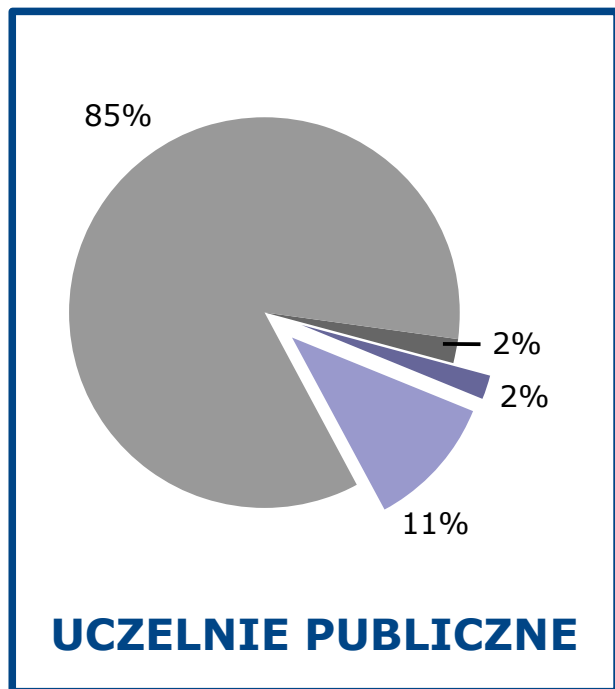

Popularyzacja grup kierunków studiów w Polsce i UE27 oraz liczba studentów przypadających na jednego dr hab. w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OPI [2009] i danych Eurostat.

Studia. Akredytacje PKA

Akredytacje warunkowe i oceny negatywne są skoncentrowane na kierunkach masowych i w uczelniach niepublicznych

- Wyróżniająca
- Pozytywna
- Warunkowa
- Negatywna

Zestawienie ocen PKA w latach 2001-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MNiSW

Liczba nadanych stopni naukowych w 2008 roku

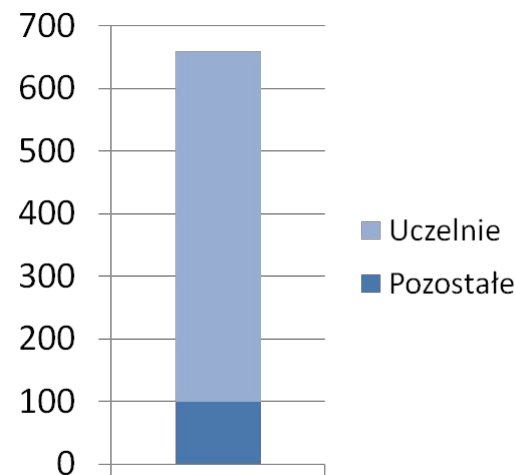
Ogromna dysproporcja między liczbą uczestników studiów doktoranckich, a liczbą otwartych przewodów doktorskich.

Dr
5000

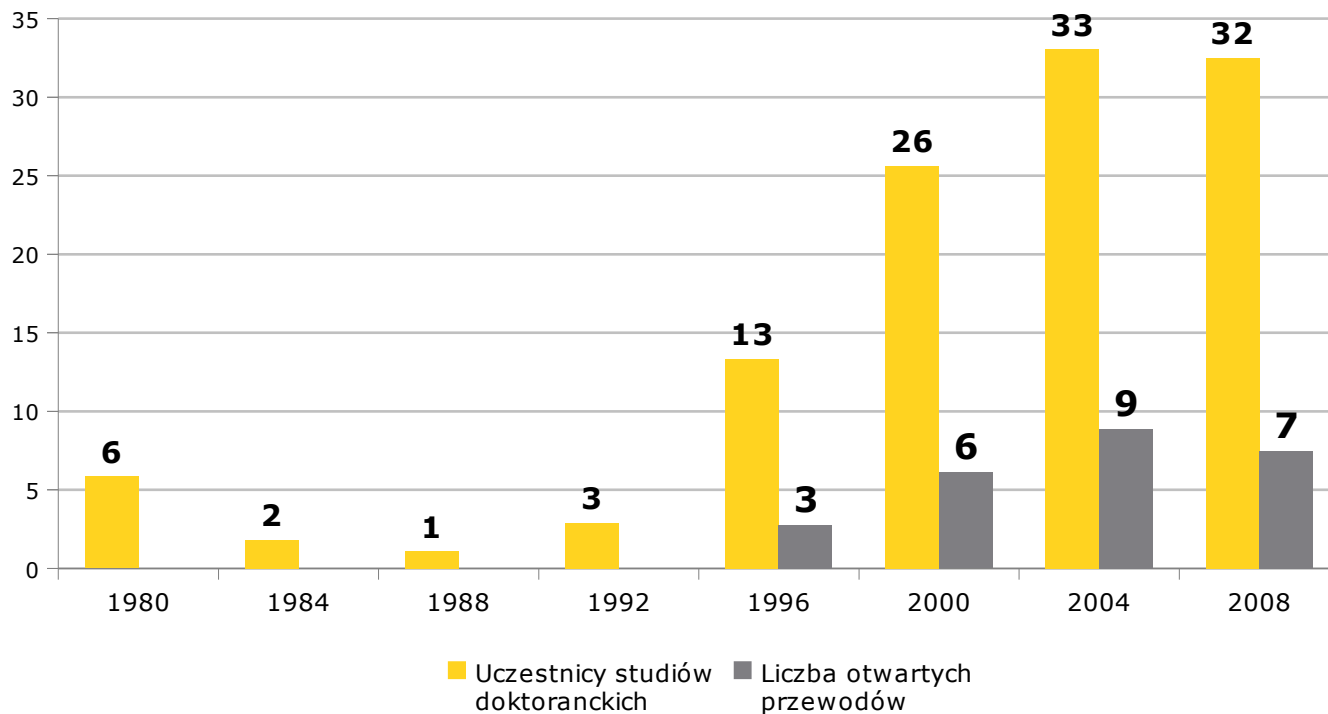
Dr hab
800

**Liczba jednostek
uprawnionych
do nadawania tytułu dr**

Doktoranci

Uderza różnica między liczbą uczestników studiów doktoranckich, a liczbą otwartych przewodów doktorskich

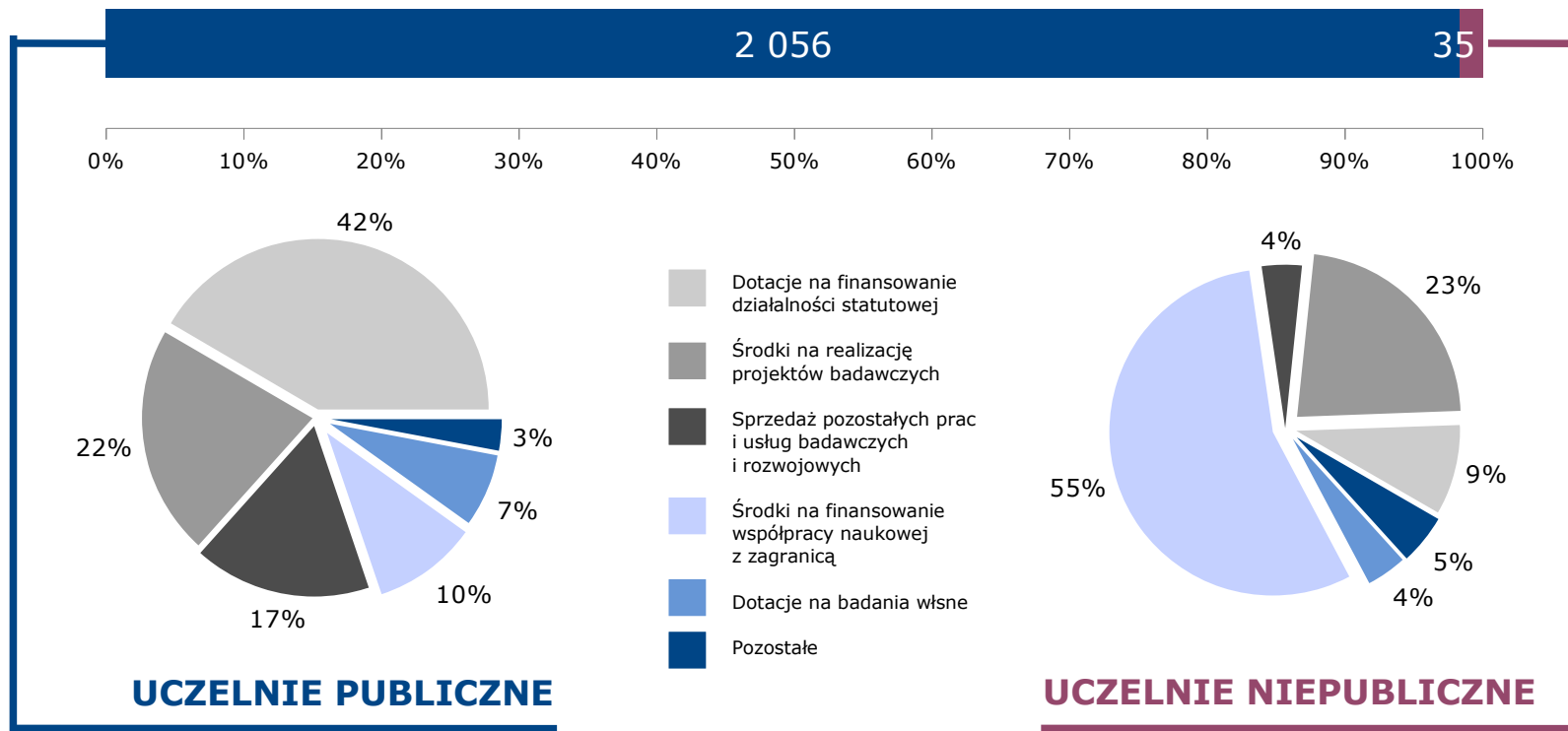

Uczestnicy studiów doktoranckich (w tys. osób) i liczba otwartych przewodów w latach 1980-2008 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS [1993] [1997] [2001] [2005] i [2009]

Badania. Przychody uczelni z badań

Konkurencyjne środki stanowią znaczną część przychodów;
brak dostatecznej koncentracji na najsilniejszych dyscyplinach

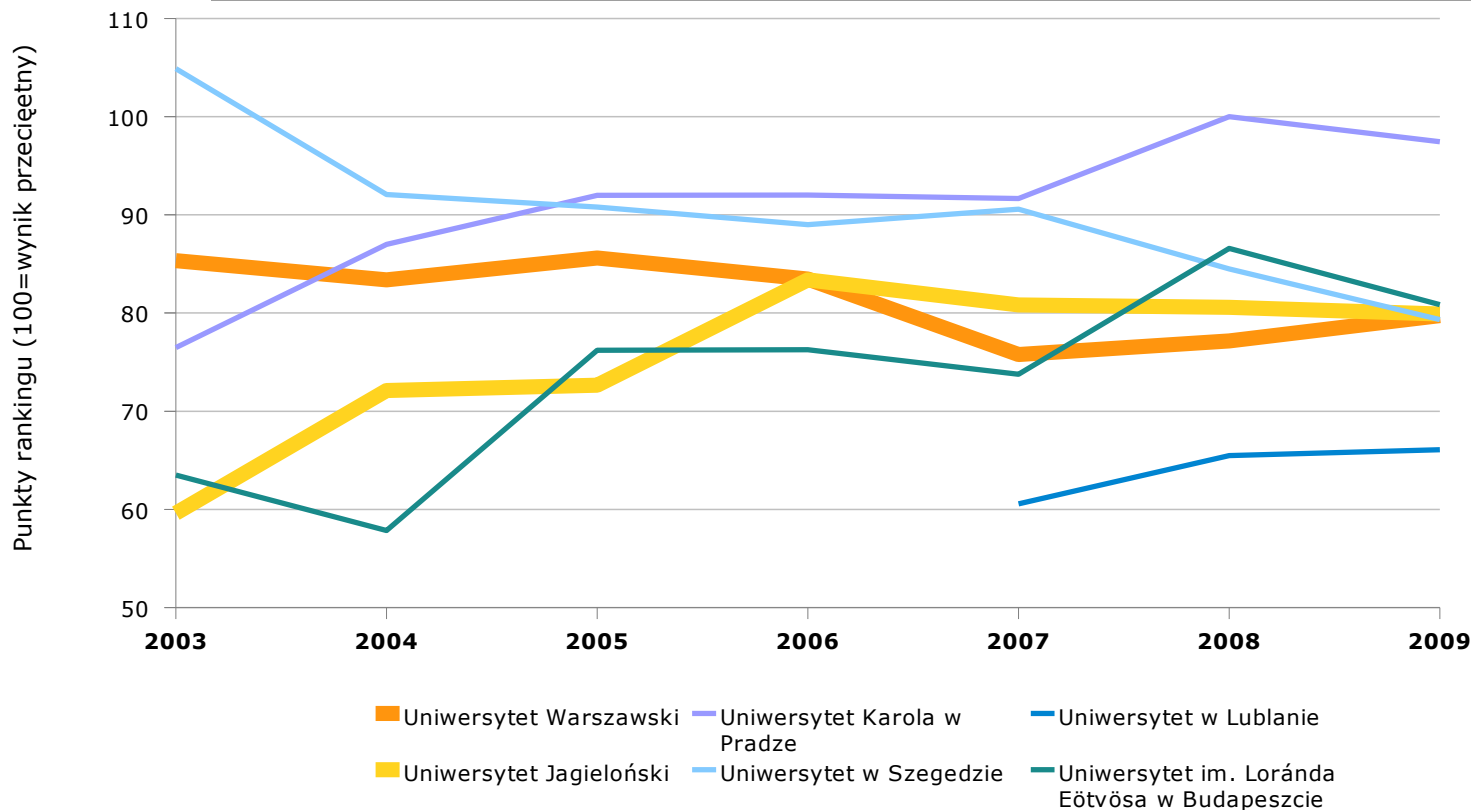

Porównanie wysokości (górny wykres, w mln zł) i źródeł (dolne wykresy, w %) przychodów z działalności badawczej uczelni publicznych i niepublicznych w 2008 r.

Źródło: GUS [2009]

Badania. Ranking szanghajski (ARWU)

Nawet uczelnie, w których koncentrują się środki na badania, zajmują niską pozycję w rankingach międzynarodowych

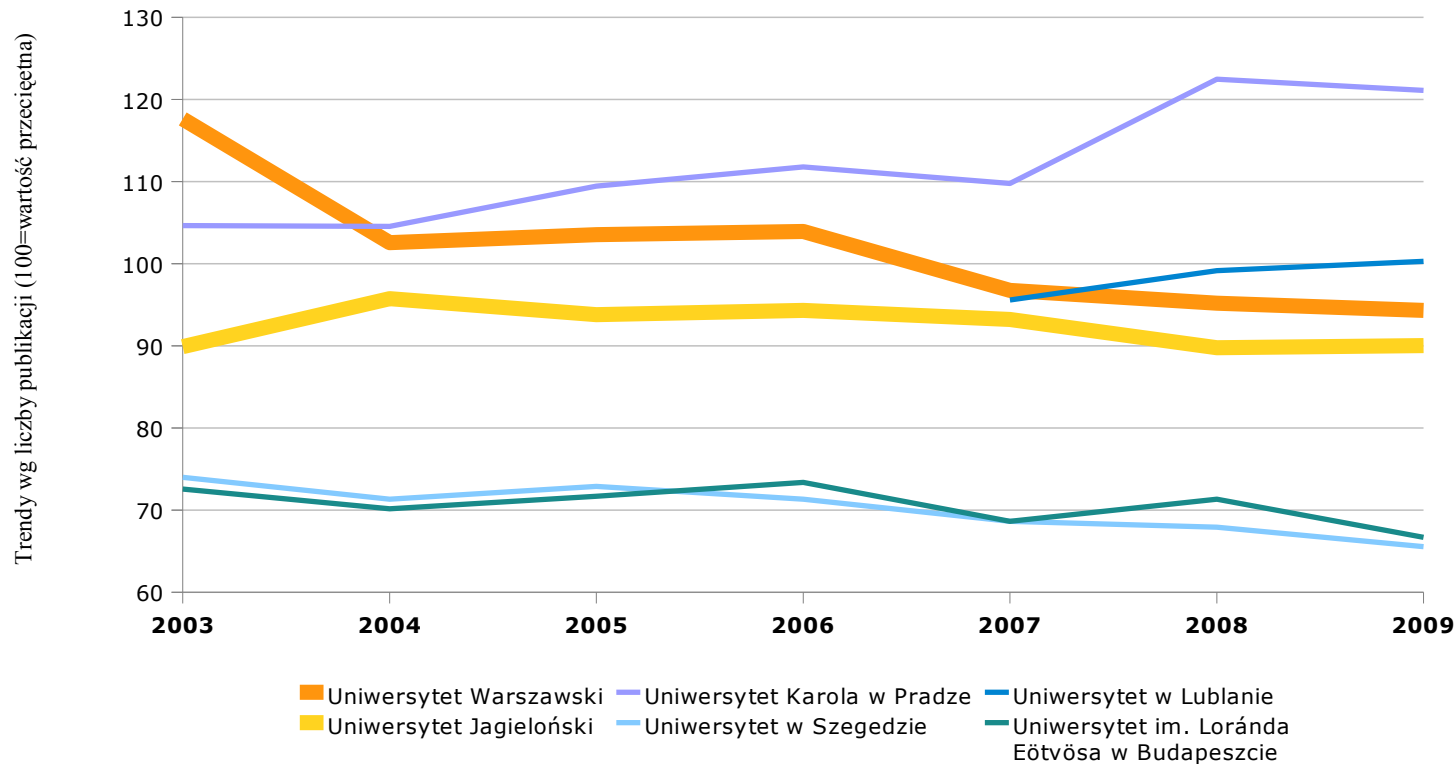

Pozycja uczelni z Europy Środkowo-Wschodniej w rankingu ARWU

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych ARWU

Badania. Liczba publikacji w rankingu szanghajskim (ARWU)

UJ i UW plasują się poniżej przeciętnej punktacji za opublikowany dorobek naukowy i znajdują się w trendzie spadkowym

Trendy wg liczby publikacji (w stosunku do mediany)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych ARWU

Badania. Ranking CHE i *Die Zeit* (Niemcy)

Polskie uczelnie są widoczne w międzynarodowych rankingach dzięki skoncentrowanym w kilku ośrodkach badaniach w zakresie nauk ścisłych i pokrewnych dyscyplinach stosowanych

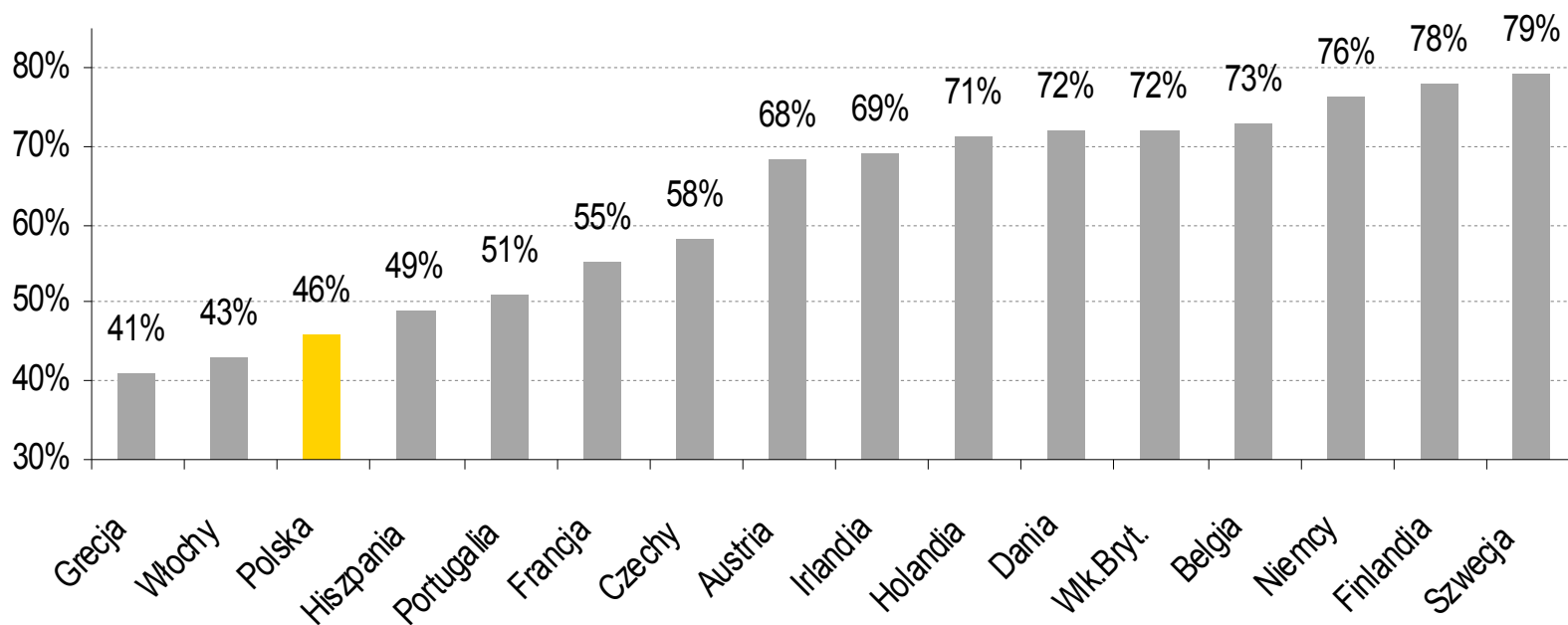
Pozycja polskich programów studiów w rankingu CHE-Excellence

Uczelnia	Dziedzina	Publikacje	Cytowania	Naukowcy	Marie Curie
UAM	chemia	srebro			
UJ	fizyka	srebro			
UW	chemia	srebro			brąz
UW	matematyka	złoto	brąz		
UW	fizyka	złoto	złoto		brąz
UWr	chemia	srebro			

Źródło: opracowanie własne na podstawie CHE [2008].

Relacje z otoczeniem. Współpraca uczelni z sektorem przedsiębiorstw

Poziom współpracy uczelni z przedsiębiorstwami w Polsce, w porównaniu z innymi krajami UE, jest niewielki

Ocena poziomu współpracy biznesowej z uczelniami w związku z działalnością B+R w latach 2006-2007 (% możliwych do uzyskania punktów)

Źródło: World Economic Forum Executive Opinion Survey, 2006, 2007, za: GUS.

System spolaryzowany

Polskie SW jest silnie spolaryzowane wzdłuż kilku osi; na końcach każdej z nich występują poważne problemy wymagające odmiennych działań:

